

mahovite in lišajaste tundre Severne Amerike in brezljudno Grenlandijo.

Kar nam med živalinjami dandanes najposrednejše čara pred oči praset z njegovo čarobnostjo, to so bizoni, zadnji, čez ves svet raztreseni eksemplarji zooloških vrtov. In prav njim je danes že vtisnjen mrtvaški žig! Ko še ti izumro, ne bo nič več živega, kar bi bilo njim podobno. Knjige, slike in mrtve kosti bodo prihodnjim rodovom še oznanjale nekdanje življenje njih, ki so poginili, sami pa ostanejo zbrisani s skriljne ploščice življenja. Zbrisani ka-

kor mamut, kakor nosorog praset; zbrisani kakor velikanski jelen, kakor jamski lev, jamski medved, kakor jamski tiger in jamska hijena, s katerimi se je boril pračlovek. Oglejte si jih v zooloških vrtovih, te umirajoče bizone, in pokažite jih otrokom, ki jih v nekaterih desetletjih morda ne bodo več videli. Zadnji so, ki iz minulih dni taubaškega človeka še pozdravljajo s danjost, zadnji starega in velikega rodu.

Po K. W. Neumannu — Al. B.

Vladislav Fabjančič

Imena ljubljanskih ulic, trgov in cest

(Dalje)

L. 1896. je bil večji del Vodmata inkorporiran ljubljanski mestni občini. 7. maja 1898 je predlagal župan Hribar za vodmatske ulice naslednja imena: Vodmatska cesta (»da se tako

je nekaj časa služboval za kap'ana pri Sv. Petru in čegar lepa povest »Sreča v nesreči« se deloma vrši tudi na vodmatskem ozemlju»). Japljev trg (»po pisatelju in pesniku Juriju Japlju, ki je

Valvazorjeva rojstna hiša na Starem trgu 4. Slika prikazuje njevo zadnjo stran, kakor se vidi z nasprotnega brega Ljubljance.

ohrani tudi nadalje še sedanje ime tega dela mesta«). Stara pot (»ker v resnici najstarejša izmed vseh vodmatskih ulic«), Ciglarjeva cesta (»po zaslužnem pisatelju Janezu Ciglarju, ki

kot kurat Schillingove ustanove tudi služboval pri Sv. Petru«), Karbonarijeve (oz. Oglarjeve) ulice (»po slavnem našem rojaku dr. Oglarju, ki je kot sloveči zdravnik l. 1686. prišel v

Moskvo in na dvor carja Petra Velikega, s katerim je prepotoval potem vso zapadno Evropo...»), Kumerdejeve ulice, Zupanove ulice (»po pesniku in pisatelju dr. Jakobu Zupanu, ki je nekaj časa služboval za kapana pri Sv. Petru«), Ravnikarjeve ulice (»po rodoljubnem škofu in pisatelju Matevžu Ravnikarju«). Jenkove uli-

nu Staniču¹⁾ in Lipičeve ulice (»po znamenitem zdravniku dru. Franu Viljemu Lipiču, ki je l. 1831. izdal topografijo Kranjske in zlasti mnogo pisal tudi o podnebji ljubljanskem«).

V istem dopisu na policijski odsek pa je Hribar svetoval, da bi »se premenila imena nekaterim ulicam in sicer imena, ki sedaj vsled spremenjenih razmer ni-

TRG PRED STARO SENTJAKOVSKO CERKVIJO, ki sta ga oklepala od ene strani reduta, od druge jezuitski samostan. Pred cerkviijo je bil postavljen spomenik Matere božje, ki pa je danes prestavljen na Sv. Jakoba trg, pridobljen po požaru l. 1773.

ce (»po slavnem našem liriku Simonu Jenku«), Primičeve ulice (»po pisatelju in prvem javnem učitelju slovenskega jezika Janezu Nep. Primicu«). Na zavrtilih (»ker ta pot pelje za vodmatskimi vrtovi do pomerijalne meje«), Staničeva pot (»po slavnem turistu ter pesniku in pisatelju Valenti-

kacega pravega smisla več nimajo«. Tako so se mu zdela: Gledališka stolba, ki naj bi se prekrstila v Gallusovo stolbo (»po slavnem našem sklada-

¹ Da se da Staniču kaka ulica, je zaprosilo Slovensko planinsko društvo z vlogo z dne 7. aprila 1897.

telju Jakobu Petelinu Gallusu); Špitalske ulice (ki »nimajo nikacega smisla več, ker v teh ulicah že davno ni bolnišnice«) naj bi se imenovala »Meščanske ulice« (po postopju meščanske imovine); Dolge ulice, ki naj bi se nazvale Dalmatinove ulice; Streliške ulice naj bi se prekrstile v Linhartove ulice (»po prvem slovenskem dramatik in kranjskem kritičnem zgodovinarju Antonu Linhartu«) in Žitni trg v Ambrožev trg (»spomin na prvega slovensko-narodnega župana ljubljanskega«).

Končno je Hribar predlagal še take imena »onim ulicam, ki bodo nastale vsled gradnje pravosodnega poslopja na posestvu Českovih dedičev: Miklošičeva cesta za »cesto, ki bo de od Marijnega trga peljala mimo pravosodnega poslopja...«; Pravosodne ulice za »ulice, ki bodo s to cesto paralelne na drugi strani pravosodnega poslopja«; Langusove ulice za »ulice, ki bodo paralelno s sedanjimi Dolgimi ulicami pred glavno fasado pravosodnega poslopja vezale Dunajsko cesto s Kolodvorskimi ulicami«.

Na seji občinskega sveta 8. junija 1898 se je izmed Hribarjevih predlogov sprejelo imenovanje Miklošičeve ceste, Dalmatinovih ulic, Cigaretovih ulic in Ambroževega trga. Ulica pred Justično palačo pa ni dobila imena »Pravosodne ulice«, kakor je želel Hribar, in tudi ne »Koseskega ulice«, kot je svetoval odsek, marveč se je na predlog dr. Krisperja nazvala Sodnijske ulice. Rešena so bila novega krsta tudi stara imena: Špitalske ulice, Streliške ulice in Gledališka stolba. Glede vodmatskih imen pa se je sklenilo, da se vrnejo policijskemu odseku »v novo posvetovanje v sporazumu z vodmatskim prebivalstvom«.

Policijski odsek si je »na lici mesta ogledal vse ulice in ceste v Vodmatu in ker pri prebivalcih ni našel nobenega imena«, je predlagal sledeče nazive, ki se od Hribarjevih precej razlikujejo: Zaloška cesta, Stara pot, Bohoričeve ulice, Vodmatski trg, Cegnarjeve ulice, Zalokarjeve ulice, Ravnikarjeve ulice, Jenkove ulice, Japljeve ulice, Na žavrtih, Za bolnišnico, Vojaške ulice in Poljska cesta. Vsa ta imena so bila odobrena na občinski seji 15. julija 1898. 23. decembra istega leta so

bile na predlog občinskega svetnika Zužka krščene Gorupove ulice.

Za Vodmatom so prisle na vrsto Prule, kjer so bile projektirane nove ulice in je stalo že nekaj hiš. Župan Hribar je nasvetoval imena: na Prulah, Privoz in Sredina (»da se uveljavi tudi kako ulično ime po načinu, kakor narod sam imena daje«). Daje je predlagal za tri ulice v obližju Sv. Kristofa imena: Pokopališke ulice (med katoliškim in protestantskim pokopališčem), Linhartove ulice in Vodovodna cesta ter za tivolski kompleks skupno ime Pod turnom (»kakor se je to posestvo imenovalo, dokler ga jezuitje niso prekrstili v Tivoli«). Policijski odsek je usvojil vse te predloge, le da je mesto Pokopališke ulice nasvetoval naziv Za pokopališčem. Vrh tega je krstil Holzapilovo ulico v Vodmatu in še enkrat Veliki in Mali stradon. Občinski svet je sprejel vse odsekovske predloge na seji 22. junija 1899.

16. decembra 1903. je Hribar zopet priporočal, da se krsti cela vrsta novih ulic v Trnovem tik Kolesije: Kopaliske ulice (zaradi bližnjega kopaljšča) in Zeljarske ulice (zaradi »obrbi, katera daje prebivalcem trnovskega in krakovskega predmestja dokaj zasluzka«); pri Rakovniku: Galjevića (»po jarku Mali Galjevec«) in Rakovniške ulice; blizu nove druge državne gimnazije: Ulice stare pravde in Ilirske ulice; v bližini Škofjih ulic: Ungnadove ulice in Šilingove ulice; ob Tržaški cesti: Tobačne ulice (»da se tako izrazi njihova lega ob tobačnej tovarni«). Na bičevju (»ker se po katastru vsa tamošnja okolica imenuje »Bičevje«) in Lepi pot (»ker se ondodna steza za pešce že od pamtiveka tako imenuje«); končno za novi trg poleg sv. Petra cerkve: Sv. Petra trg. Občinski svet je na seji 31. decembra 1903. sprejel vsa predlagana imena razen Ungnadove in Šilingove ulice, ki sta dobili naziv: Vrhovčeva in Ilirska ulica. dočim se je na Pollanah sprejel še danes veljavni naziv Strossmajerjeve ulice.

Na slavnostni seji ob Stritarjevi 70 letnici so dobile na Hribarjev predlog starodavne Špitalske ulice novo ime Stritarjeve ulice. 6 junija istega leta pa so bile tudi po županovem nasvetu krščene poti in prostori na

Gradu: Za ograjami, Na ovinkih, Razgledna steza, Vozna pot na grad, Osojna pot, Osojna steza, Grajski drevoled, Na zračnem, Na utrdbah, Regaljev log in Orlov vrh, 4. decembra 1906 je bil sprejet Hribarjev predlog o imenovanju Janez Trdinove ulice, 11. junija 1907 pa se je določilo ime Trgu Taboru, kot je županu svetoval mestni arhivar Aškerc.

L. 1905. so se Spitalske ulice prekrstile v Stritarjeve. 12. novembra 1908 je nasvetoval Aškerc, naj se odsej »rabi na novih tablah dosledno le sngular: ulica, ne pa plural: ulice... že z ozirom na druge Slovane...« To stališče je obveljalo.

Na občinski seji 4. januarja 1910 so se sprejeli zvečine na predlog župana Hribarja še sledeči ulični nazivi: Samotna ulica (nasproti pokopališču sv. Krištofa proti kurilnici državne železnice), Zelena pot (ki križa cesto v mestni log), Savska cesta (ki se odcepi od sv. Martina ceste proti novemu pokopališču), Večna pot (ker tvori začetek že od nekdanj tako imenovane poti, ki pelje od Lassnikovega križa skozi gozd v Koseze), Pot v Rožno dolino, Glinška ulica (»ki veže za tobačno tovarno Tržaško cesto s tirom južne železnice«), Ulica rimske legije (»spomin na rimske legije, ki so v starej Emoni imele torišče na svetu, po katerem popelje ta ulica«), Ivan Murnikova ulica (»ob zapadni strani državne obrtne šole in sicer v priznanje zaslug, katere si je le-ta pridobil za razvoj obrtnega šolstva na Kranjskem«), dr. Valentin Zarnikova ulica (v popisu njegovih zaslug se med drugim omenja, da je l. 1882. stavil v občinskem svetu predlog glede uvedbe slovenskega uradovanja), Obrtna ulica ob severni strani obrtne šole, Pot na Rakovo jelšo (»ki se od Opekarske ceste pri mostu čez Mali graben odcepi na Rakovo jelšo«), Cesta dveh cesarjev (»v spomin na kongres l. 1821. ob kateri priliki je bil sezidan cesarski paviljon v ta namen, da se je vladarjem — pred vsem avstrijskemu cesarju in ruskemu carju — ki so se sešli v Ljubljani ter prisostvovali v Mestnem logu lovu na race priredil v tem paviljonu zajutrek) Pot na Pasji brod (»ki vodi od Glinic proti Pasjemu brodu«) Mala steza (»i veže sv. Petra cesto in ilirsko ulico med Počivalnikovo in Čer-

netovo hišo«), Marmontova ulica (na Murju, v spomin na Napoleono-vega guvernerja v ilirskih deželah), Gajeva ulica* (»zato, da se Ljubljana oddolži krajevskemu Zagrebu, ki je jedno odnotnjih ulic krstil za Vodnikovo ulico«), Hrvatski trg (»trg pred sv. Petra cerkvijo... iz hvaležnosti občinskemu svetu zagrebskemu, ki je jedno svojih ulic prekrstil v »Slovenske ulice«... in ker »vanj usti ilirska ulica«), Slovenski trg 3, Stanko Vrazov trg⁴ (bivši trg »Pred kasarno«). Končno se je sklenilo, da naj »Hradeckega vas obdrži svoje historično ime ter da se podaljša Jenkova in Gorupova ulica. Predilna ulica pa se je prekrstila v Pražakovo.

Na občinski seji 15. februarja 1910 so se sklenili zopet nekateri novi ulični nazivi, in sicer: Korytkova ulica (v spomin na »melanholičnega prijatelja« Prešernovega, ki »je prvi začel zbirati ter je tudi izdal slovenske narodne pesmi«), Anton Knezova ulica ob evangelijski cerkvi (»v spomin na plemenitega mladeniča, ki je v svoji oporoki vse svoje premoženje volil v narodne namene«), Med hmeljniki pred novim pokopališčem (po Janeževih hmeljn'kih⁵), Ahacljeva cesta (med Zaloško cesto in Prisojno ulico, ki se je prej celotno zvala sv. Martina cesta). Na isti seji se je prekrstila Pristavska ulica v Karol Kotnikovo ulico, 19. aprila 1910 pa Obrtna ulica v Nadvojvode Evgena ulico.

4. julija 1910. je dobila na predlog obč. svetnika Milohnoje ime Fran Gestrinova ulica (»novo projektovana ulica čez nekdanje Gestrinovo posestvo«).

V izredni javni seji 30. avgusta 1910 se je na predlog obč. svetnika dr. Oražna soglasno sklenilo, »da naj se Gosposka ulica v priznanje zaslug, ki si jih je g. župan pridobil za mesto,

* Hribar je za današnjo Gajevo ulico predlagal ime »Peter Preradovičeva ulica«.

³ Župan je predlagal naziv »Narodnega preporoda trg«.

⁴ Župan je predlagal prekrstitev Predilne ulice v Stanko Vrazovo, »da bi se nasvetu profesorja Ilesiča in drugih rodoljubov ustrezelo«.

⁵ Župan Hribar je predlagal naziv »Vsesvetska ulica, ki naj označuje navado splošnega obiskovanja grobov o vseh svetih.«

poslej imenuje: Ivan Hribarjeva ulica«. Ta sklep je razveljavil 9. decembra 1910 deželni odbor na pritožbo Ivana Stefeta in Ivana Kregarja z motivacijo, da »ni umestno, da bi se staro zgodovinsko ime te ulice opustilo« in »ker ima bivši ljubljanski župan Ivan Hribar že »Hribarjev gaj« v Trnovem...«

2. aprila 1912 so krstili Trubarjev park, 7. junija 1912 pa je obč. svet prekrstil Grubarjevo cesto v Nadvojvode Friderika cesto. Na seji obč. sveta 12. novembra 1912 se je sklenilo »ulico, ki bo nastala za cesarja Fran Josipa jubilejnim gledališčem med Igriško ulico in Gradiščem« imenovati Cesarja Avgusta ulico⁶ ter stezo med hišo Jakobine Kastner in »Tonhalle« Kratko stezo.

14. novembra 1912 je stavil obč. svetnik Ivan Štefe samostojni predlog, naj se »v proslavo slavnih zmag balkanskih narodov nad Turki nekatere ulice imenujejo po krajih, ki so proslavljeni z junaškimi dejanji naših balkanskih bratov. To vlogo je župan dr. Tavčar rešil 1. maja 1916 takole: »Ker z ozirom na svetovno vojno 1914.-1916. zadeva ni več aktualna dogovorno z gospodom predlagateljem — k aktom!

14. novembra 1913 je določil občinski svet naslednja imena za ceste in štradne na llovici: Peruzzijeva pot, Jurčkova pot, Galjevica, Ilovški štradon, Urščev štradon, Lahov štradon, Mihov štradon, Jesihov štradon, Knezov štradon, Na Požaru, Orlovo Brezje in Pod debelim hribom. V svojem poročilu na odsek je župan dr. Tavčar pripomnil, da se je »pri izbori teh imen v prvi vrsti oziralo na uže obstoječa imena«.

Na seji 6. junija 1916 se je krstila Zadržna ulica ob Tržaški cesti (mimo novozgrajenih hiš železničarske stavbne zadruge).

Po prevratu je bilo seveda najnujnejše, da se odpravijo ulična imena, ki so spominjala na dobo hlapčevanja Habsburžanom. Takih imen se je v Ljubljani sčasoma precej nabralo. S čiščenjem se je začelo 14. decembra 1918, ko je občinski svet sklenil na predlog dr. Tav-

⁶ Po predlogu nemškega obč. svetnika Hermana Brandta, da se počasti cesar Augustus, ki je 1. 34 pr. Kr. povzdignil L. mono v rimsko mesto.

čarja prekrstitev Cesarja Jožefa trga v Trg kralja Petra I. ista seja je odobrila tudi preimenovanje Slovenskega trga v Trg I. decembra. Ta sklep pa se ni izvršil.

14. januarja 1919 se je sklenilo skhcati »anketo, ki naj dovoli času primer-na imenovan.«. Pod te ankete je bil naslednji sklep občinskega sveta na seji 15. julija 1919: Franca Josipa cesta se prekrsti v Aleksandrovo cesto. Franca Josipa cesta v Siski v Frankopansko, Elizabetna v Zrinskega cesto, Cesarja Josipa trg v Kreckov trg, Nadvojvode Evgena cesta v Aškerčevo, Nadvojvode Friderika cesta v Za gradom, Marije Terezije cesta v Gosposvetsko, Francevo nabrežje v Cankarjevo, Cesta na Rudolfovo železnico v Cesto na gorenjsko železnico, Kuhnova cesta v Vojvode Mišiča cesto in Karolinska zemlja v Ižansko cesto. Ob isti priliki so bili prekrščeni tudi mostovi, ki so nosili imena Habsburžanov, povrh pa še Nova ulica v Krsnikovo in Slovenski trg v Kralja Petra trg.

Velika stavbna delavnost zadnjih let je ustvarila množico novih ulic, poleg tega je bilo treba prilagoditi Šiško ljubljanskemu sistemu. Zato je 12. julija 1923 krstil občinski svet 46 novih ulic in cest ter predrugačil 49 imen. 11. decembra 1926. je vladni komisar Mencinger določil 6 novih uličnih imen. 13. novembra 1928 pa je občinski svet odobril nazive za 55 novih ali novoprojektiranih ulic in izpremenil 10 dosedanjih imen.

Danes imamo potemtakem v Ljubljani 478 ulic, cest in trgov, dočim jih je bilo l. 1876., ko se je prvičrat uradno določilo ime za vse ljubljanske ulice, samo 138. V dva in petdesetih letih smo tedaj pridobili celih 340 novih ulic, trgov in cest. (Konec)

.....

Slovensko ozemlje v Jugoslaviji obsega 16.197 km², to je za polovico samostojne države Holandije ozir. Albanije, prebivalcev pa ima 1.056.000, to je toliko, kakor v republiki Estonski.

Meje Jugoslavije objemajo površino zemlje, ki se razprostira preko 248.987 kvadr. kilometrov, to je nekako 40-ega dela Evrope ali skoraj polovice Balkanskega polotoka.